

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ**

РЕФЕРАТ

на

ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

освітнього ступеня магістр

на тему:

**РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ
ЛІТЕРАТУРИ**

Виконала:

студентка II курсу, 601з групи
заочної форми навчання
спеціальності: 012 Дошкільна освіта.
Освітня програма: Дошкільна освіта.
Тохілат Любов Сергіївна

Керівник:

канд.пед.наук, доцент
Підлипняк Ірина Юріївна

Рецензент:

канд.пед.наук, доцент
Попиченко Світлана Сергіївна

Умань – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП..... Помилка! Закладку не визначено.

РОЗДІЛ 1. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ Помилка! Закладку не визначено.

1.1. Художньо-мовленнєва діяльність дітей старшого Помилка! Закладку не визначено.

дошкільного віку як предмет наукового дослідженняПомилка! Закладку не визначено.

1.2. Художня література як засіб художньо-мовленнєвої Помилка! Закладку не визначено.

діяльності дітей старшого дошкільного віку Помилка! Закладку не визначено.

1.3. Сучасний стан розвитку художньо-мовленнєвої діяльності Помилка! Закладку не визначено.

дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури Помилка! Закладку не визначено.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИПомилка! Закладку не визначено.

2.1. Особливості сприймання творів художньої літератури Помилка! Закладку не визначено.

дітьми старшого дошкільного віку Помилка! Закладку не визначено.

2.2. Методи і прийоми використання творів художньої літератури для розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку Помилка! Закладку не визначено.

2.3. Методичні рекомендації щодо розвитку художньо- мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури Помилка! Закладку не визначено.

ВИСНОВКИ Помилка! Закладку не визначено.
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .. Помилка! Закладку не визначено.
ДОДАТКИ Помилка! Закладку не визначено.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Розвиток мовлення, виховання мовленнєвої культури дітей, переорієнтація лінгвістичної освіти в цілому обумовлюється положеннями сучасних концепцій модернізації освіти в Україні щодо забезпечення гармонійного розвитку особистості. Важливим компонентом цього складного і багатогранного процесу є мовленнєвий розвиток дитини, оскільки від вільного володіння словом, значною мірою залежить загальний розвиток дитини, формування її світогляду, вміння налагоджувати стосунки з іншими людьми, самореалізація в суспільстві. У зв'язку з цим, зростає роль досліджень, спрямованих на пошук шляхів оптимізації процесу розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Доцільність звернення до обраної проблеми підтверджується положеннями законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку», Концепції «Нова українська школа, «Базового компонента дошкільної освіти», освітніми програмами розвитку дітей дошкільного віку, спрямованими на модернізацію дошкільної освіти, оновлення змісту, форм і методів роботи з дітьми дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що різні аспекти проблеми художньо-мовленнєвої діяльності науковці обґрунтовують за такими напрямками: психолого-педагогічні засади методики розвитку мови дітей дошкільного віку (Л. Артемова, А. Богуш, А. Бондаренко, Г. Григоренко, В. Захарченко, К. Крутий, Т. Маркова, О. Сорокіна, К. Щербакова та ін.); структура мовленнєвої діяльності та психофізіологічні механізми породження мовлення (Ю. Аркін, М. Басов, П. Блонський, Г. Костюк та ін.); сутність, види, специфіка та особливості використання мовленнєвої діяльності в різних життєвих ситуаціях (В. Бенера, А. Богуш, О. Запорожець, Н. Маліновська, Н. Карпинська, Є. Фльорина та ін.); вплив мовленнєвої діяльності на виховний процес дітей (Я. Коменський, С. Русова, В. Сухомлинський та ін.).

Теоретичному та практичному висвітленню питань розвитку

художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури присвячено дослідження таких науковців: А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Котик, Н. Маліновська, Ф. Сохін, Є. Тихеєва.

Проте питання розвитку художньо-мовленнєвої діяльності засобами художньої літератури досліджено недосконало і потребує подальших наукових розробок.

Отже, актуальність проблеми та потреба в її подальшому вивченні зумовили вибір теми дослідження: *«Розвиток художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури»*.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні методів і прийомів використання творів художньої літератури для розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Відповідно до мети сформульовано завдання дослідження:

1. Схарактеризувати сутність художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.
2. З'ясувати роль художньої літератури як засобу розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.
3. Визначити методи і прийоми використання творів художньої літератури для розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.
4. Розробити методичні рекомендації щодо розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури.

Об'єкт дослідження – розвиток художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – методи і прийоми використання творів художньої літератури для розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Матеріали та методи дослідження: теоретичні – аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури, періодичних видань з досліджуваної проблеми; емпірико-теоретичні – аналіз і синтез; емпіричні – спостереження за

освітнім процесом дітей старшого дошкільного віку; педагогічний експеримент (констатувальний етап).

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягають у тому, що *визначено* психолого-педагогічні основи художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку; *уточнено* роль художньої літератури як засобу художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку; *теоретично обґрунтовано* методи та прийоми роботи з творами художньої літератури для розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку; *подальшого розвитку* набули теоретичні засади розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури.

Практичне значення отриманих результатів полягає в підготовці методичних рекомендацій для вихователів закладів дошкільної освіти та здобувачів вищої освіти «Розвиток художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, висновків, списку використаних джерел (66 позицій), додатків та містить 3 рисунки і 3 таблиці. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи 93 сторінки. Основний текст дослідження викладено на 78 сторінках.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційному дослідженні подано теоретичне узагальнення проблеми розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури, що полягало в теоретичному обґрунтуванні методів і прийомів використання творів художньої літератури для розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Проведене дослідження дало змогу сформулювати наступні висновки:

1. Схарактеризовано сутність художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку. Встановлено, що термін «художньо-мовленнєва діяльність» доцільно розглядати як продуктивно-естетичну діяльність (музична, образотворча, конструктивна), що супроводжується образним мовленням та у процесі якої використовуються різні жанри художньої літератури. Узагальнення матеріалів аналізу наукових джерел дало підстави для визначення змісту художньо-мовленнєвої діяльності, що проявляється у формуванні різних видів компетенцій: когнітивно-мовленнєвій, поетично-емоційній, виразно-емоційній, оцінювально-етичній, театральній-ігровій компетенції, які одним словом називаються – художньо-мовленнєва компетентність. Визначено структурну схему організації художньо-мовленнєвої діяльності, аналіз якої показав систему компонентів художньо-мовленнєвої діяльності, які є необхідними для дослідження предмету, де кожен компонент має власне призначення, а всі разом вони існують як єдине ціле. З'ясовано, що основою художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку є засоби художньої літератури, які дозволяють розвивати лексичну, граматичну, фонетичну, літературну компетентність, виховувати культуру мовлення, прищеплювати любов до художньої літератури як мистецтва слова.

2. З'ясовано роль художньої літератури як засобу розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку, яка полягає у розвитку мовлення, комунікативних здібностей, орієнтації у моральних цінностях, почуттів, елементів самопізнання, рефлексії, толерантності; розвитку художнього смаку, почуття гумору, творчої уяви, фантазії, мислення; збагаченні

емоційно-чуттєвого досвіду; залученні дитини до читання, малювання, музики. Визначено принципи добору художніх творів та сформульовано функції художньої літератури в аспекті розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку: інформаційно-освітню, виховну, національно-духовну, історичну, естетичну, культуроносну, розважальну. Встановлено, що оскільки художньо-мовленнєва діяльність є полісистемним утвором, що існує і розвивається у взаємозв'язку інших елементів, процес формування її повинен здійснюватися на основі роботи із засобами художньої літератури за такими напрямками: розвиток художньо-естетичного сприймання і словесної творчості; розвиток мовлення і виховання культури мовлення; збагачення емоційно-чуттєвого і когнітивного досвіду. Схарактеризовано художні, санітарно-гігієнічні та технічні вимоги до оформлення книги, які здійснюють позитивний благодотворний вплив на дитину старшого дошкільного віку.

3. Визначено методи і прийоми використання творів художньої літератури для розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку. Здійснено систематизацію означених методів і прийомів та схарактеризовано три групи. Першою групою визначено методи формування художньо-естетичної свідомості дітей старшого дошкільного віку, до якої віднесено: розповідь або пояснення вихователя, що передує сприйманню дитиною старшого дошкільного віку творів художньої літератури; метод безпосередньої розповіді; метод читання-розглядання літературних творів; метод читання-слухання твору художньої літератури; метод бесіди за змістом твору. Прийомами цього методу є запитання, проведення репродуктивної, проблемної та евристичної бесід. Другою групою сформульовано методи організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку, до якої віднесено: аналізу тексту художнього твору; коментування літературного твору позатекстовими матеріалами; порівняння; лексико-стилістичний аналіз; складання тематичного словника на основі тексту. Прийомами цього методу є спостереження або екскурсії, розповіді про письменника. Третьою групою визначено методи стимулювання практичної словесної творчості дітей старшого дошкільного віку, до якої віднесено: проблемно-пошукові ситуації; емоційної

дії; моделюючі інтерактивні ігри; реалізації літературного твору в інших видах мистецтва. Прийомами методу є словесне малювання, створення серії словесних ілюстрацій, драматизація та інсценізація творів, гра-бесіда з персонажами казок, оформлення результатів дитячої творчості у книжки-саморобки.

4. Розроблено методичні рекомендації для вихователів закладів дошкільної освіти щодо розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури, в змісті яких згруповано практичний матеріал: вправи, лексико-граматичні вправи, методи та прийоми роботи з творами художньої літератури. Доведено, що запропоновані методичні рекомендації для вихователів закладів дошкільної освіти сприятимуть розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури.